

Το νόημα της ζωής είναι να ης αλήθειες στον εαυτό σου

της ΜΑΡΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

// Είναι μεγάλη χαρά να κουβεντάζω μαζί σας, γιατί είστε η συγγραφέας των πιο αθώων μου χρόνων, των παιδικών. Μαζί σας μεγάλωσα...

Ελπίζω να πέρασες ωραία...

// Πολύ, να είστε καλδί Έχω κρατήσει μια συνέντευξή σας, στην οποία λέτε: «Από τα μικρά μου χρόνια ως σήμερα έζησα έναν πόλεμο, δυο εμφύλιους πολέμους, δυο δικτατορίες και δυο προσφυγίες. Δεν τα έζησα ως απλός παρατηρητής, αλλά παίρνοντας ενεργό μέρος κάθε φορά και έτσι, και να ήθελα, δεν θα μπορούσε το συγγραφικό μου έργο να μην επηρεαστεί από τα γεγονότα που συγκλόνισαν τον τόπο μας». Αλήθεια, ποιο γεγονός χαρακτήρισε ως το πιο στενάχωρο στη μνήμη σας;

Πράγματι, άθελά μου, η ζωή μου μπλέχτηκε μέσα στην ιστορία και έγινα και εγώ ένα κομμάτι της. Το συγγραφικό μου, λοιπόν, έργο - θέλω, δεν θέλω - είναι γεμάτο ιστορία. Τη ζούσα την ιστορία. Από ό,τι έχω περάσει, το πιο φοβερό είναι ο εμφύλιος πόλεμος! Ο Έλληνας να σκοτώνει Έλληνα. Ο φίλος να γίνεται εχθρός, ο αδελφός να σκοτώνει αδελφό. Ο φανατισμός, είτε ο πολιτικός είτε ο θρησκευτικός, είναι το χειρότερο που μπορεί να φωλιάσει στις ψυχές των ανθρώπων και από τις δυο αντιμαχόμενες πλευρές. Τα θύματα από τον εμφύλιο πόλεμο, οι Έλληνες που αλληλοσκοτώθηκαν, ήταν περισσότερα από τον Α' και τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μαζί.

// Γράφατε πάντα για παιδιά;

Το μοναδικό βιβλίο που έγραψα για μεγάλους ήταν «Η αρραβωνιαστικιά του Αχιλλέα». Ο «Μεγάλος περίπατος του Πέτρου», «Το κα-

Η ΠΟΛΥΒΡΑΒΕΥΜΕΝΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΑΛΚΗ ΖΕΗ ΑΓΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ

Είναι μεγάλο το σοκ να πεις σ' ένα νέο να γυρίσει πίσω...

• Και έλα Έλληνα και γίνε Κινέζος και φάε ένα πιάτο ρύζι...

Τα έχει ζήσει όλα... Εμφύλιο, εξορίες, προσφυγιά, απογοητεύσεις... Η Άλκη Ζέη είναι κομμάτι της ιστορίας μας. Μπορεί και βλέπει καλύτερα από άλλους και πιο πολύ από τους πολιτικούς μας, το τι σημαίνει για τον Έλληνα, για το νέο, η οικονομική κρίση, η ελεύθερη πτώση στο κενό. Είναι βάρβαρο να πεις σε κάποιον που ζούσε άνετα, «έλα και ζήσε

χειρότερα... Ξέχασε τον υπολογιστή που είχες, το κινητό, τις διακοπές»... Όλοι όμως φταίμε για εδώ που φτάσαμε, τονίζει η πολυβραβευμένη συγγραφέας, που γενιές και γενιές μεγάλωσαν με τα βιβλία της... Και ξεκάθαρα συμβουλεύει ότι το νόημα της ζωής είναι να τα έχεις βρει με τον εαυτό σου. Να ης αλήθειες στον εαυτό σου...

πλάνι της βιτρίνας», «Ο θεός Πλάτων», το «Κοντά στις ράγες» είναι βιβλία για παιδιά. Έγραφα συνέχεια για παιδιά, γιατί με αυτόν τον τρόπο θα κατέγραφα τις πιο σημαντικές ιστορίες της γενιάς μου. Έγραφα για παιδιά γιατί φοβόμουν πως αν δεν έγραφα για αυτά, θα έφευγε η γενιά μου μαζί με εμάς.

// Ανήκете σε μια γενιά, της οποίας οι ατομικές φιλοδοξίες υποχώρησαν μπροστά στα συλλογικά οράματα. Η προσωπική σας ζωή παραμερίστηκε μπροστά στους αγώνες για ελευθερία και Δημοκρατία. Σήμερα, οι νέοι θυσιάζονται για ιδανικά;

Το επίπεδο της ζωής του Έλληνα έχει βελτιωθεί κατά πολύ. Και αυτό δεν είναι κατά βάση κακό. Στη ζωή δεν ερχόμαστε μόνο για να δουλεύουμε και να αποταμιεύουμε, αλλά και να απολαμβάνουμε και να χαίρομαστε. Οι νέες γενιές ζουν καλά. Είναι εξαιρετικά δύσκολο ένας νέος 30 χρόνων, που έμαθε με το αυτοκίνητο των γονιών του, την τηλεόραση, το ψυγείο, το κινητό, τον υπολογιστή, τις διακοπές κάθε καλοκαίρι, να γυρίσει πίσω. Ό-

πως και να το κάνουμε, είναι μεγάλο σοκ να του πεις «και τώρα μπορείς να ζήσεις και χωρίς υπολογιστή». Μα, είναι ένα παιδί που η τεχνολογία είναι η πραγματικότητα του από τη μικρή του ηλικία. Θέλω να πω είναι βάρβαρο να πούμε σε κάποιον που ζούσε άνετα «έλα και ζήσε χειρότερα». Μιλάμε για ελεύθερη πτώση στο κενό... Πώς να πούμε στον Έλληνα «έλα και γίνε Κινέζος και φάε ένα πιάτο ρύζι»; Η ζωή πάει μπροστά, δεν πάει πίσω.

// «Το καπλάνι της βιτρίνας» από το 1963, όταν πρωτοκυκλοφόρησε, αποτέλεσε σταθμό για τη νεότερη ελληνική λογοτεχνία και έχει αξιολογηθεί ως ένα από τα καλύτερα βιβλία για παιδιά στον κόσμο, ενώ περιλαμβάνεται σε διεθνείς καταλόγους προτεινόμενων βιβλίων για ανάγνωση και μελέτη στο σχολείο... Μάλιστα, Γάλλοι κριτικοί το κατέταξαν στα 136 καλύτερα βιβλία

Ποιος θα είναι ο υπουργός που θα κλείσει τα φροντιστήρια;

ΠΡΟΔΟΘΗΚΑΜΕ ΟΣΟΙ ΠΙΣΤΕΨΑΜΕ ΣΤΟΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟ

των τελευταίων 20 χρόνων σε όλον τον κόσμο. Πώς νιώθετε με όλες αυτές τις διακρίσεις;

Τι να πω; Το μεγαλύτερο βραβείο μου είναι που τόσες γενιές μεγαλώνουν με τα έργα μου και τους αρέσουν ακόμη. Προς το τέλος της σχολικής χρονιάς ένας δάσκαλος μου έστειλε μια φωτογραφία. Δυο παιδιά από την Αιθιοπία,

δυο μαυράκια, διάβαζαν στο προαύλιο του σχολείου «Το καπλάνι της βιτρίνας». Ήταν τόσο συγκινητικό!

// Στα έργα σας υπάρχει διάχυτο το χιούμορ! Στον «Μεγάλο περίπατο του Πέτρου» ο μικρός αντιστασιακός κάνει δύσκολη τη ζωή των Ιταλών και των Γερμανών κόβοντας τα ελαστικά των αυτοκινήτων τους, προκαλεί τους κατακτητές με συνθήματα στους τοίχους... Σας αρέσει το χιούμορ;

Το χιούμορ είναι αυτό που σώζει τον άνθρωπο

» » ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 2/26

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

Είναι μεγάλο το σοκ να πεις σ' έναν νέο να γυρίσει πίσω...

>>> ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1/25

από τα δύσκολα! Εμένα αυτό με έχει σώσει. Πάντα -και στις πιο δύσκολες καταστάσεις- βρίσκω μια μικρή κουβαρίστρα και την ξετυλίγω. Μπορεί τα πάντα να συντρίβονται γύρω σου και εσύ να γελάς με τους κύκλους της κουβαρίστρας...

// Ποιο είναι το νόημα της ζωής;

Το να τα έχεις βρει με τον εαυτό σου. Η αυτογνωσία. Να λες αλήθειες στον εαυτό σου.

// Λόγω της ιδιότητάς σας θα έχετε κάνει το γύρο των σχολείων. Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα της παιδείας μας;

Τα φροντιστήρια! Ποιος θα είναι ο υπουργός που θα τα κλείσει, που θα τα βάλει με τα συμφέροντα; Τα παιδιά μου όταν πήγαμε στο Παρίσι δεν ήξεραν να πουν ούτε «μπονζούρ» αλλά φροντιστήριο δεν έκαναν. Όλα τα μάθαιναν στο σχολείο τους. Το φροντιστήριο στο εξωτερικό είναι άγνωστη λέξη. Τα εγγόνια μου στο Βέλγιο το ίδιο. Επίσης στην Ελλάδα αλλάζει η κυβέρνηση, αλλάζει και ο υπουργός Παιδείας και ο καθένας κάνει το μακρύ και το κοντό του, πειράματα, τη δική του τρέλα... Το θέμα «σχολείο» οι Έλληνες πολιτικοί φοβούνται να το πιάσουν, γιατί θα πρέπει να το πιάσουν από το νήπιο.

// Δασκάλους καλούς έχουμε;

Ακόμη έχω τη δυνατότητα να γυρίζω την ελληνική επαρχία και μπορώ να σας πω ότι ευτυχώς καλούς δασκάλους έχουμε. Και μπορώ να σας το πω με το χέρι στην καρδιά γιατί όποιος δάσκαλος με καλεί στην τάξη του έχει τεράστια αγάπη για τα βιβλία και τους μαθητές του. Το σύστημα είναι κακό, όχι οι δάσκαλοι.

// Με πληροφόρησε μια φίλη μου, η Άννα, άριστη μαθήτρια της Ε' Δημοτικού, ότι «Το καπλάνι της βιτρίνας» είναι στο ανθολόγιο του σχολικού βιβλίου της... Αλλά στενοχωριέται γιατί έχει ένα μικρό απόσπασμα...

Αφού της άρεσε, τότε αυτό το απόσπασμα έκανε τη δουλειά του. Σημασία έχει να της

πεις ότι αυτό το μικρό απόσπασμα θα την παρακινήσει να αγοράσει και να διαβάσει όλο το βιβλίο. Ακόμη και αυτό το μικρό απόσπασμα δίνει την αφορμή και την ελευθερία στο δάσκαλο να βάλει τα παιδιά σε αναζήτηση.

// Μετά από σαράντα χρόνια στον εκδοτικό οίκο «Κέδρος» μετακομίζετε σ' έναν άλλο εκδοτικό οίκο...

Μου στοίχισε αυτή η μετακόμιση, αλλά είμαι χαρούμενη που είμαι στο «Μεταίχιμο».

// Ετοιμάζετε κάποιο νέο βιβλίο;

Ναι. Ήδη γράφεται, αλλά μη με ρωτήσετε κάτι παραπάνω, γιατί δεν θα σας πω...

// Μετά από όλη αυτήν την πορεία, τι λέτε στον εαυτό σας;

Ότι κάτι έκανα και εγώ. Αφού με διαβάζουν ακόμη τα παιδιά, τη στιγμή που είναι της μόδας οι μάγοι και οι βρικολάκες, πάλι καλά (γέλια...). Ίσως να υπάρχουν στα βιβλία μου κάποιες αξίες παγκόσμιες και διαχρονικές.

// Η παγκοσμιοποίηση αντιμετωπίζεται με τη λογοτεχνία;

Σαφώς. Η μουσική και η λογοτεχνία δημιουργούν μνήμη και ταυτότητα στους λαούς.

// Το κίνημα των «Αγανακτισμένων» πώς το βλέπετε;

Με μια ανησυχία. Επειδή έχουν δει πολλά τα μάτια μου φοβούμαι μήπως μπουκ και άλλα ξένα στοιχεία σ' αυτό και εκπνεύσει.

// Το παρακάτος;

Ακόμη και αυτό...

// Πώς έφτασε η Ελλάδα σ' αυτό το κακό χάλι;

Όλοι λίγο ως πολύ φταιμέ. Και δεν είναι μόνο ελληνικό το θέμα. Εδώ κοτζάμ Γαλλία, Ιταλία βρίσκονται σε κρίση. Όταν μια Γαλλία έχει για πρωθυπουργό τον Σαρκοζί, όταν είχε τον Μιτεράν, και μια Ιταλία τον Μπερλουσκόνι, όταν είχε το πιο ιστορικό κομμουνιστικό και σοσιαλιστικό κόμμα, τότε αυτό είναι κατάντια... Πρωθυπουργοί κατασκευασμένοι από τα μίντια, ως ποπ είδωλα

του σταρ σίστεμ...

// Η Ελλάδα θα βγει από το τούνελ;

Αν είχε οράματα πιο εμφανή, κάτι θα έβγαίνε από αυτήν την καταστροφή.

// Σας πειράζει η πώση του κομμουνισμού; Για αυτήν την ιδέα περάσατε εξορίες, φύγατε από την πατρίδα...

Όσοι πιστέψαμε σ' αυτό το σύστημα, προδοθήκαμε και πάρα πολύ μάλιστα. Πιστέψαμε σ' έναν πολύ καλύτερο κόσμο, αλλά αυτοί που ανέβηκαν στην εξουσία για να τον πραγματοποιήσουν έκαναν τόδα λάθη που κατέρρευσαν σαν μαρούλι φύλλο...

// Γιατί δεν έμειναν οι οραματιστές στην εξουσία;

Γιατί τους έφαγαν. Οι πιο φωτισμένοι από την Αριστερά εξαφανίστηκαν δυστυχώς από τους μη φωτισμένους. Να μην πω καλύτερα ότι τους εξαφάνισαν. Το σύστημα που ονειρευτήκαμε δεν θα άντεξε ούτε από οικονομικής άποψης, οι αγδρές δεν θα άφηναν, ούτε από ιδεολογικοπολιτικές...

// Η έμπνευση πώς έρχεται;

Δεν ξέρω. Εγώ όταν άρχισα να γράφω, δεν ήξερα ότι γράφω για παιδιά. Τις παιδικές αναμνήσεις μου έγραφα. Ούτε πίστευα ότι αυτά τα βιβλία θα ζούσαν έως σήμερα... Πάντως, από μικρή έγραφα. Από τα θρανία που λένε. Έγραφα κουκλοθέατρο... Θα μπορούσα να είχα γράψει περισσότερα βιβλία, αλλά άλλαξα συνεχώς χώρες λόγω των πολιτικών συνθηκών και πεποιθήσεών μου. Μια στην εξορία, μια πρόσφυγας. Μια στη Ρωσία, μια στη Γαλλία και αργούσα να πάρω μπρος... Στην Τασκένδη μου έλειπε τόσο πολύ το ελληνικό φως...

// Σας έλειπε η Ελλάδα;

Πολύ! Ένιωθα όμως πάντα Ελληνίδα και ήθελα να γυρίσω στη χώρα μου. Ο νους μου και οι αγώνες μου ήταν για την Ελλάδα.

// Η πολιτεία σας έχει βραβεύσει;

Δεν έχω παράνομο. Η Ακαδημία Αθηνών με βράβευσε πρόσφατα για το σύνολο του έργου μου.

// Οι διανοούμενοι γιατί δεν λένε τη γνώμη τους;

Γιατί μιλάνε με το έργο τους. Στην κατοχή ο Ελύτης μιλάγε με τον «Ήλιο τον πρώτο» και ο Κουν ανέβαζε Ίψεν. Μεγαλύτερη μορφή αντίστασης υπάρχει για τον τόπο; Οι άνθρωποι των τεχνών και των γραμμάτων αφήνουν ως παρακαταθήκη τα έργα τους. Αυτό μένει.

// Σας νοιάζει η υστεροφημία σας;

Όχι. Αλλά ούτε και τα εγγόνια μου. Τους νοιάζει η γιαγιά τους. Πολύ λίγο τους ενδιαφέρει η διάσημη συγγραφέας...

// Η ευτυχία στη ζωή ποια είναι;

Τα απλά, καθημερινά πράγματα...

// Ότι έχετε μεταφραστεί από τη Γαλλία μέχρι τη Φινλανδία, την Αμερική, τη Σουηδία, την Ισπανία, τη Γερμανία, την Αρμενία και δεν ξέρω σε πόσες άλλες χώρες πώς σας φαίνεται; Μάλιστα «Το καπλάνι της βιτρίνας» και «Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου» έχουν μνηθεί με το βραβείο «Mildred L. Batchelder» που δίνεται στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κάθε χρόνο στο καλύτερο μεταφρασμένο ξένο παιδικό βιβλίο...

Ξέρετε, μου κάνει και εμένα εντύπωση πώς στην Ιταλία και στη Γαλλία έχει τόση ανταπόκριση «Το καπλάνι της βιτρίνας». Αλλά στα παιδάκια άρρσει το πώς ένας πιτσιρικάς της ηλικίας τους βιώνει δύσκολες εποχές σαν μεγάλος.

// Το ρόλο του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου πώς τον βλέπετε;

Πολύ θετικό. Χάρη στο ΕΚΕΒΙ πέρασα από όλα σχεδόν τα σχολεία της Ελλάδας και από αγροτικές περιοχές και τόνισα στα παιδιά τη μεγάλη σημασία του να διαβάζει κανείς. Το ΕΚΕΒΙ τα οργανώνει μια χαρά!

// Πόσο δύσκολο είναι ν' απομωθούν τα παιδιά των μεταναστών στα σχολεία μας;

Όχι και τόσο δύσκολο, αν κρίνω ότι οι καλύτεροι μαθητές είναι παιδιά μεταναστών. Ακόμα και σημαιοφόροι. Όποιος μετέχει στην ελληνική παιδεία -και αυτό το έλεγαν και οι αρχαίοι Έλληνες- γίνεται Έλληνας!